

ПРАВОВЕ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОТИДІЇ ЗЛОЧИННОСТІ

УДК 354.1/.8:343.9/343.6

Бобрицький Леонід Володимирович – старший науковий співробітник Міжвідомчого науково-дослідного центру з проблем боротьби з організованою злочинністю при Раді національної безпеки і оборони України

До питання про роль Ради національної безпеки і оборони України в адміністративно-правовому регулюванні протидії злочинам у сфері охорони здоров'я

У статті розглядаються питання протидії виникненню загроз національній безпеці України в аспекті злочинних проявів у сфері охорони здоров'я.

Ключові слова: Рада національної безпеки і оборони України, злочини, національна безпека, адміністративно-правове регулювання, охорона здоров'я.

Проблема збереження і зміцнення здоров'я населення України нерозривно пов'язана із медичними, екологічними та соціально-економічними чинниками. Безсумнівно, політична й економічна криза в країні, погіршення екологічного стану, нерациональне використання природних ресурсів, поширення шкідливих звичок – це далеко не повний перелік несприятливих явищ, які накладають свій відбиток на здоров'я людей різного віку. Як наслідок, у державі спостерігається стійка тенденція до щорічного скорочення кількості населення України, поступово вимирає старше покоління, погіршується епідеміологічна ситуація, поширюються інфекційні та паразитарні хвороби, у тому числі венеричні, зростає захворювання на СНІД. Особливо викликає турботу здоров'я дітей й молодого покоління.

© Л. В. Бобрицький, 2012

Доказом соціальної актуальності проблеми збереження здоров'я населення України є низка указів Президента України, постанов Кабінету Міністрів України, програм Міністерства охорони здоров'я України, а також низка нормативних актів і розпоряджень у сфері охорони здоров'я. В них розкрито причини погіршення демографічної ситуації в країні на тлі стрімкого збільшення відсотку хворих, окреслено системні заходи щодо їх усунення й оптимізації здоров'я всіх вікових груп. Насамперед, варто зазначити, що право громадян України на здоров'я забезпечується Конституцією України (1996 р.) – Основним законом і гарантом їхніх прав. “Людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканість і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю”, – проголошено в ст. 3 Конституції України [1]. Там же зазначено, що жодна людина без її вільної згоди не може бути піддана медичним, науковим чи іншим дослідям. Кожен має право на охорону здоров'я, медичну допомогу та медичне страхування [1].

Правові проблеми протидії злочинам у сфері охорони здоров'я населення не залишаються поза увагою вітчизняних науковців. Зокрема дослідженню відповідної сфери присвячені наукові праці П. П. Андрушка, М. І. Бажанова, Ф. Ю. Бердичівського, Ф. Г. Бурчака, В. О. Глушкова, І. О. Концевич, О. В. Копана, С. А. Кузьміна, П. П. Михайленка, М. І. Панова, В. В. Сташиса, Є. В. Фесенка та інших. Так, Є. В. Фесенко у дисертаційному дослідженні на тему “Злочини проти здоров'я населення та системи заходів з його охорони” виявляє тенденції розвитку законодавства про відповідальність за злочини проти здоров'я населення та системи заходів, що забезпечують його охорону й на основі системного дослідження загальнотеоретичних кримінально-правових проблем, конкретних питань, пов'язаних з проблемою боротьби зі злочинністю у сфері охорони здоров'я населення, поглиблює у цьому аспекті доктрину кримінального права, сформулювавши пропозиції щодо подальшого удосконалення чинного законодавства, а також практики його застосування [2].

Разом з тим, безпосередньо організаційні та правові аспекти ролі Ради національної безпеки і оборони України як координаційного органу при Главі держави щодо адміністративно-правового регулювання протидії протиправній діяльності у сфері охорони здоров'я населення й досі не піддавалися ґрунтовному науковому дослідженню.

Отже, **метою** даної наукової розвідки є розробка та наукове обґрунтування ролі РНБО України у протидії злочинній діяльності у сфері охорони здоров'я.

Передусім, необхідно зауважити, що сфера охорони здоров'я населення відповідно до Закону України “Про основи національної безпеки України” є складовою національної безпеки держави. Цим За-

коном України визначено, що загрози національним інтересам і національній безпеці України, серед інших, у соціальній та гуманітарній сферах є криза системи охорони здоров'я й соціального захисту населення і, як наслідок, небезпечне погіршення стану здоров'я населення; поширення наркоманії, алкоголізму, соціальних хвороб. А головними напрями державної політики з питань національної безпеки у соціальній та гуманітарній сферах є створення умов для подолання бідності й надмірного майнового розшарування в суспільстві, створення ефективною системи соціального захисту людини, охорони та відновлення її фізичного і духовного здоров'я, ліквідації алкоголізму, наркоманії, інших негативних явищ [3].

Охорона здоров'я забезпечується державним фінансуванням відповідних соціально-економічних, медико-санітарних і оздоровчо-профілактичних програм. Держава створює умови для ефективного і доступного для всіх громадян медичного обслуговування. У державних і комунальних закладах охорони здоров'я медична допомога надається безоплатно; існуюча мережа таких закладів не може бути скорочена. Держава сприяє розвитку лікувальних закладів усіх форм власності [1]. Реалізація права на здоров'я потребує розроблення механізмів реалізації комплексу правових актів, програм підтримання й охорони здоров'я, в яких визначається місце кожної соціально-економічної структури: сім'ї, закладів освіти, органів охорони здоров'я, виробничих установ, фізкультурно-оздоровчих організацій, державних органів тощо.

Чинним Законом України "Основи законодавства України про охорону здоров'я" також зазначено, що кожна людина має природне невід'ємне і непорушне право на охорону здоров'я. Суспільство і держава відповідальні перед сучасним і майбутніми поколіннями за рівень здоров'я і збереження генофонду народу України, забезпечують пріоритетність охорони здоров'я в діяльності держави, поліпшення умов праці, навчання, побуту і відпочинку населення, розв'язання екологічних проблем, вдосконалення медичної допомоги і запровадження здорового способу життя. Особи, винні у порушенні законодавства про охорону здоров'я, несуть цивільну, адміністративну або кримінальну відповідальність згідно із законодавством [4].

Для реалізації конституційно проголошених й визначених чинним законодавством України прав і свобод необхідною умовою є створення системи надійних юридичних гарантій та їх забезпечення, зокрема і через використання засобів кримінально-правового захисту. Безумовно, при цьому цивілізовані відносини у сфері охорони здоров'я передбачають юридичний захист пацієнта, що є досить дієвим юридичним механізмом захисту порівняно з декларативними документами. З огляду на це, зауважимо, що питання регулювання державної політи-

ки протидії злочинності у сфері охорони здоров'я як таке, є пріоритетом національних інтересів України і повинно бути об'єктом особливої уваги Ради національної безпеки і оборони України.

Президент України як глава держави, гарант державного суверенітету, територіальної цілісності України, додержання Конституції України, прав і свобод людини і громадянина, Верховний Головнокомандувач Збройних Сил України і Голова Ради національної безпеки і оборони України здійснює загальне керівництво у сфері національної безпеки та оборони України. Рада національної безпеки і оборони України координує та контролює діяльність органів виконавчої влади у цій сфері [1].

Виконуючи передбачені Конституцією України функції адміністративно-правового регулювання у сфері забезпечення національної безпеки, Рада національної безпеки і оборони України вносить Президентові України пропозиції щодо реалізації засад внутрішньої і зовнішньої політики у сфері національної безпеки і оборони, координує та здійснює контроль за діяльністю органів виконавчої влади у сфері національної безпеки і оборони у мирний час, а також координує та здійснює контроль за діяльністю органів виконавчої влади у сфері національної безпеки і оборони в умовах воєнного або надзвичайного стану та при виникненні кризових ситуацій, що загрожують національній безпеці України. Відповідно до функцій, визначених чинним законодавством, Рада національної безпеки і оборони України має широкий спектр компетенції. Такими, що можуть позитивно впливати на реалізацію конституційних норм в ефективному забезпеченні протидії злочинності у сфері охорони здоров'я, на нашу думку, є:

1. Розроблення та розгляд на засіданнях РНБО України питань, які відповідно до Конституції та законів України, Концепції (основ державної політики) національної безпеки України, Воєнної доктрини України належать до сфери національної безпеки і оборони, й на цій основі надання пропозицій Президентові України щодо:

– визначення стратегічних національних інтересів України, концептуальних підходів і напрямів забезпечення національної безпеки та оборони у політичній, економічній, соціально-гуманітарній, науково-технологічній, екологічній, інформаційній та інших сферах;

– розроблення й упровадження проектів державних програм, доктрин, законів України, указів Президента України, директив Верховного Головнокомандувача Збройних Сил України, міжнародних договорів, інших нормативних актів і документів з питань національної безпеки та оборони;

– удосконалення системи забезпечення національної безпеки та організації оборони, утворення, реорганізації та ліквідації органів виконавчої влади у цій сфері;

Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика)

– реалізації проекту Закону України про Державний бюджет України по статтях, пов'язаних із забезпеченням національної безпеки і оборони України;

– забезпечення матеріального, фінансового, кадрового, організаційного виконання заходів з питань національної безпеки та оборони;

– упровадження заходів політичного, економічного, соціального, воєнного, науково-технологічного, екологічного, інформаційного та іншого характеру відповідно до масштабу потенційних і реальних загроз національним інтересам України;

– виконання доручень, пов'язаних із вивченням конкретних питань і здійсненням відповідних досліджень у сфері національної безпеки та оборони, органам виконавчої влади і науковим закладам України;

– залучення контрольних, інспекційних і наглядових органів, що функціонують у системі виконавчої влади, до здійснення контролю за своєчасністю та якістю виконання прийнятих Радою національної безпеки і оборони України рішень, уведених в дію указами Президента України;

– забезпечення і контролю надходження та опрацювання необхідної інформації, її збереження, конфіденційності та використання в інтересах національної безпеки України, аналізу на її основі стану і тенденцій розвитку подій, що відбуваються в Україні та світі, визначення потенційних і реальних загроз національним інтересам України.

2. Здійснення поточного контролю за діяльністю органів виконавчої влади у сфері національної безпеки та оборони і надання Президентом України відповідних висновків і пропозицій.

3. Залучення до аналізу інформації посадових осіб і фахівців органів виконавчої влади, державних установ, наукових закладів, підприємств та організацій усіх форм власності.

4. Ініціювання розроблення нормативних актів і документів з питань національної безпеки та оборони, узагальнення практики їх застосування й результатів перевірок їх виконання [5].

Для всебічного та об'єктивного, поточного інформаційно-аналітичного й організаційного забезпечення діяльності Ради національної безпеки і оборони України використовується її Апарат, який підпорядковується Секретареві Ради національної безпеки і оборони України. Функції, структура та штатна чисельність Апарату Ради національної безпеки і оборони України визначаються Президентом України.

З огляду на викладене, можна дійти висновку, що Рада національної безпеки і оборони України та органи виконавчої влади мають достатньо повноважень, щоб повністю реалізувати норми ст. 3, 49, 50 Конституції України та Закону України “Основи законодавства України про охорону здоров'я” в частині забезпечення охорони здоров'я населення, створення умов щодо ефективного і доступного для всіх громадян медич-

ного обслуговування, створення безпечного для життя і здоров'я до-
вкілля й ефективно протидіяти злочинності у сфері охорони здоров'я
населення України що, своєю чергою, позитивно вплине на зміцнення
національної безпеки держави.

Список використаних джерел

1. Конституція України : прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради Укра-
їни 28 черв. 1996 р. // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 1996. –
№ 30. – Ст. 141.

2. Фесенко Є. В. Злочини проти здоров'я населення та системи заходів
з його охорони : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.08 [Електронний ресурс] /
Є. В. Фесенко ; Нац. акад. внутр. справ України. – К., 2004. – Режим доступу :
<http://www.lib.ua-ru.net/diss/cont/34156.html>.

3. Про основи національної безпеки України : Закон України від
19 черв. 2003 р. № 964-IV (зі змінами і доп.) // Відомості Верховної Ради
(ВВР). – 2003. – № 39. – Ст. 351.

4. Основи законодавства України про охорону здоров'я : Закон України
від 19 листоп. 1992 р. № 2801-XII (зі змінами і доп.) // Відомості Верховної
Ради України (ВВР). – 1993. – № 4. – Ст. 19.

5. Про Раду національної безпеки і оборони України : Закон України
від 5 берез. 1998 р. № 183/98 -ВР (зі змінами і доп.) // Відомості Верховної Ра-
ди (ВВР). – 1998. – № 35. – Ст. 237.

*В статье рассматриваются вопросы противодействия возник-
новению угроз национальной безопасности Украины в аспекте
преступных проявлений в сфере охраны здоровья.*

*The article deals with the questions of counteraction to the origin of
the national security of Ukraine threats in the aspect of the criminal
displays in health protection sphere.*

Стаття надійшла до редакції журналу 13 червня 2012 року.